

มุมมองทางทฤษฎีและกรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ในนโยบายสาธารณะ

Theoretical Perspectives and Case Studies of the Advocacy Coalition
Framework in Public Policy

ยศธร ทวีพล¹

Yossathorn Taweephon

Received: February 13 2023

Revised: March 16, 2023

Accepted: April 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษามุมมองทางทฤษฎีและกรณีศึกษาของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ซึ่งเป็นการสะท้อนข้อตกลงเบื้องต้นและความเชื่อต่าง ๆ ของกรอบแนวคิดจากกรณีศึกษา โดยอาศัยวรรณกรรมจากผลงานทางวิชาการทั้งปัจจุบันและอดีตอันเป็นที่ยอมรับและได้รับการเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการระดับนานาชาติ การศึกษาตามมุมมองทฤษฎีของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายตระหนักต่อระบบความเชื่อ อาทิ ความเชื่อหลักเชิงลึก ความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายสาธารณะ โดยมีศักยภาพการประยุกต์เพื่อศึกษานโยบายได้อย่างหลากหลายแก่ประเด็นการศึกษา อาทิ นโยบายต่างประเทศ นโยบายสังคม สาธารณสุขและการเมือง ตลอดจนสามารถนำมาออกแบบการศึกษานโยบายสาธารณะได้อย่างสร้างสรรค์ กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายจึงเป็นกรอบแนวคิดที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและมีความแข็งแกร่งในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับในการศึกษานโยบายสาธารณะอย่างเฉพาะเจาะจงตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ; Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

คำสำคัญ: กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย, นโยบายสาธารณะ, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Abstract

This academic paper aimed to study the theoretical perspectives and case studies of the policy partner network conceptual framework which reflected the preliminary terms and beliefs of the conceptual framework from the case study based on literature from both present and past academic works that were accepted and published in international academic journals. A study according to the theoretical perspective of the policy partner network conceptual framework was aware of belief systems such as deep core beliefs, policy core beliefs and subordinate beliefs of stakeholders in public policy. It had the potential to be applied to policy studies in a wide range of educational issues such as foreign policy, social policy, public health, and politics as well as being able to creatively design the study of public policy. The policy partner network framework was therefore a unique and robust framework for explaining the changing social phenomenon which influenced public policy until being accepted to study specific public policies from the past until the present.

Keywords: Policy Alliance Network Conceptual Framework, Public Policy, Stakeholders

บทนำ

ช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 20 นโยบายสาธารณะแบบดั้งเดิมเริ่มเผชิญหน้ากับปัญหาความสามารถในการศึกษานโยบายสาธารณะอย่างเฉพาะเจาะจง โดยมีปัญหาความกำกวม ไร้ขอบเขตในการศึกษา ขาดมุมมองและการมิติการศึกษานโยบายสาธารณะที่ชัดเจน ทำให้นโยบายสาธารณะแบบดั้งเดิมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างเฉพาะเจาะจง ความท้าทายดังกล่าวทำให้นโยบายสาธารณะแบบดั้งเดิมพยายามคิดค้น ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการศึกษานโยบายสาธารณะให้มีความหลากหลาย อาทิ การศึกษาเปรียบเทียบ (Weible, C. M. & Jenkins-Smith, H. C., 2016) ตลอดจนการศึกษายาใต้หลักการ กรอบคิด แนวคิด ตลอดจนทฤษฎีที่มีความเข้มแข็งและน่าเชื่อถือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการแก้ไขปัญหาสาธารณะของประเทศ

กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย (Advocacy Coalition Framework) ถือเป็นมุมมองทางทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับและกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 20 แม้กรอบแนวคิดดังกล่าวจะเริ่มถูกกล่าวถึงตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1986 โดยพอล ซาบาเตียร์ (Paul Sabatier) แต่ถือเป็นกรอบแนวคิดที่มีฐานะเป็นทฤษฎีที่ยังคงมีความเข้มแข็ง (Wiley, K., et al., 2021) จากการตระหนักต่อการจัดการกับเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย การเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อและทัศนคติสังคมในระยะยาวภายใต้กระบวนการอย่างเป็นระบบ ทำให้กรอบแนวคิดมีฐานะเป็นเครื่องมือนโยบายสาธารณะใหม่ที่มีความสำคัญ โดยถูกนำมาศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการศึกษาภายใต้บริบทการศึกษาระหว่างประเทศ (Pierce, J. J., et al, 2022)

ศักยภาพของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายจึงนำมาสู่การจัดการกับความอ่อนแอของนโยบายสาธารณะแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะการนำมาประยุกต์ในการศึกษานโยบายสาธารณะอย่างเฉพาะเจาะจงภายใต้ตัวแปรเกี่ยวกับการจัดการปกครองในลักษณะความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการอธิบายนโยบายสาธารณะและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างเป็นพลวัตร ตลอดจนการเรียนรู้นโยบายและสะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงนโยบายภายใต้ความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย (Koebele, E. A., 2019)

กว่าสามทศวรรษจากจุดเริ่มต้นของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย แม้ว่ากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายยังคงสร้างปัญหาให้แก่แก่นนโยบาย นักวิชาการ และนักปฏิบัติ เนื่องจากความเชื่อและมิติกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายอยู่บนองค์ประกอบพื้นฐานอย่างหลากหลาย อาทิ ลักษณะเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย การสะท้อนภาพการเรียนรู้นโยบาย การศึกษาปรากฏการณ์ตามระบบความเชื่อในการสนับสนุนนโยบาย ซึ่งมีความหลากหลาย ในขณะเดียวกันในปัจจุบันกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายถือเป็นกรอบแนวคิดที่ถูกนำมาเป็นมุมมองการศึกษาอย่างหลากหลายสาขาวิชา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องต่อกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ผู้เขียนจึงสนใจศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ ศึกษามุมมองทางทฤษฎี ซึ่งเป็นการสะท้อนรูปแบบ ลักษณะและความเชื่อพื้นฐานของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ตลอดจนศึกษากรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจการประยุกต์กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรในการศึกษาวิจัยนโยบาย

การนำเสนอเริ่มต้นจากนำเสนอมุมมองทางทฤษฎีกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ลักษณะต่าง ๆ จากนั้นจึงกล่าวถึงกรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นการประยุกต์สู่การวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย

มุมมองทางทฤษฎีกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย

กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายเป็นรูปแบบแนวคิดภายใต้นโยบายศาสตร์ ซึ่งตระหนักต่อบทบาทผู้เชี่ยวชาญ นักหนังสือพิมพ์ นักวิจัย นักวิเคราะห์นโยบาย นักวิชาการ ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร แนวร่วมและรัฐบาล ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการเมือง (Henry, A. D., Ingold, K., Nohrstedt, D. & Weible, C. M., 2014) ที่มีอิทธิพลต่อปัญหาและนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Funke, N., et al, 2021; Blake, K., Nahrath, S. & Ingold, K., 2020) โดยเชื่อว่าผู้เชี่ยวชาญ แนวร่วมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นตัวแปรสำคัญในนโยบาย (Wiley, K., et al., 2021) โดยมีบทบาทการแบ่งปันข้อมูล

การแข่งขัน การแลกเปลี่ยน การถกเถียงทางความคิด การจัดการทรัพยากร การประสานงาน และการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ซึ่งอาจมีกิจกรรมและบทบาทการสนับสนุนนโยบายแตกต่างกันตามรูปแบบการปกครอง (Nwale, M. I., 2019) อาทิ การจัดกิจกรรมเสนอนโยบายสาธารณะให้รัฐบาลพิจารณา การมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการเป็นที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ การแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย การสร้างอิทธิพลต่อวาระนโยบายของสื่อ การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความเห็น การมีส่วนร่วมกับองค์กรสาธารณะ ส่วนราชการ (Li, W. & Weible, C. M., 2021; Koebele, E. A., 2019) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของนโยบายตามที่ต้องการ

นอกจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีฐานะเป็นเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย โดยแสดงบทบาทและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายสาธารณะ กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายเชื่อว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กิจกรรมและบทบาทดังกล่าวถูกขับเคลื่อนโดยความเชื่อและมุมมองที่มีต่อนโยบายสาธารณะ (Nwale, M. I., 2019) โดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะทำหน้าที่สะท้อนมุมมองและความเชื่อของตนจนกระทั่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านต่าง ๆ ความเชื่อดังกล่าวประกอบด้วย ความเชื่อหลักเชิงลึก ความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรอง

ความเชื่อหลักเชิงลึกถือเป็นความเชื่อที่ยากแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา (Shin, G., 2019; Funke, N., et al., 2021) อาทิ ความเชื่อในเสรีภาพ ความปลอดภัย อำนาจ ความยุติธรรม ตลอดจนความเชื่อในอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และอาชีพ ในขณะที่ความเชื่อหลักนโยบายสามารถเปลี่ยนแปลงตามความพึงพอใจนโยบาย อาทิ ผู้ควรได้รับประโยชน์จากนโยบาย การจัดสรรอำนาจหน้าที่ การจัดลำดับความสำคัญของนโยบายและความพึงพอใจต่อนโยบาย รวมถึงความเชื่อรอง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามอิทธิพลของข้อมูลข่าวสาร (Nwale, M. I., 2019) ได้แก่ ความสำคัญของความหลากหลายและข้อมูลการปฏิบัติงาน

โดยความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรองเป็นส่วนประกอบการเปลี่ยนแปลงในนโยบายสาธารณะที่เป็นความเชื่อในบริบทการเมือง เศรษฐกิจและผลประโยชน์ สามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อม (Weible, C. M., Sabatier, P. A. & McQueen, K., 2009) ตามรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 1 โดย Sabatier, P. A. & Jenkins-Smith, H. C. (1999)

ตารางที่ 1 ระบบความเชื่อของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย

ความเชื่อหลักเชิงลึก	ความเชื่อหลักนโยบาย	ความเชื่อรอง
1. ธรรมชาติของมนุษย์	1. การจัดลำดับคุณค่าพื้นฐาน	1. การให้ความสำคัญกับมุมมองเฉพาะในพื้นที่เฉพาะ
2. การจัดลำดับความสัมพันธ์ในคุณค่าพื้นฐาน อาทิ เสรีภาพ	2. การระบุกลุ่มผู้ควรได้รับสวัสดิการ	2. ความสำคัญ ความหลากหลายสาเหตุ ความเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น
ความปลอดภัย	3. ความร้ายแรงโดยรวมของปัญหา	3. การตระหนักต่อการตัดสินใจด้านกฎระเบียบ งบประมาณการจัดสรร กรณีศึกษา การตีความกฎหมายและการแก้ไขกฎหมาย
อำนาจ	5. การจัดสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ	4. ข้อมูลการปฏิบัติงานข้อมูลสถาบัน
3. เงื่อนไขพื้นฐานในการจัดสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม อาทิ ความสำคัญของกลุ่มต่าง ๆ ที่ควรได้รับการจัดสรรสวัสดิการ	6. การจัดสรรอำนาจระหว่างรัฐบาลระดับต่าง ๆ	
4. อัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ เพศ ศาสนา อาชีพ	7. ลำดับความสำคัญตามเครื่องมือ นโยบาย	
	8. ชัดความสามารถในการแก้ไข ปัญหา	
	9. การมีส่วนร่วมของสาธารณะ การเลือกตั้งและผู้เชี่ยวชาญ	
	10. ความพึงพอใจต่อนโยบายหลัก	

ที่มา: Sabatier, P. A. & Jenkins-Smith, H. C. (1999)

ระบบความเชื่อของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถูกจำแนกตามระดับการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงยากที่สุดสู่การเปลี่ยนแปลงง่ายที่สุด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อระดับต่าง ๆ ถือว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายสาธารณะที่แตกต่างกัน อาทิ ความเชื่อหลักนโยบาย เป็นความเชื่อที่มีศักยภาพนำมาสู่แนวทางการปรับปรุงนโยบาย เนื่องจากเป็นความเชื่อที่กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มมีความเข้าใจนโยบาย มีเหตุผลและมีข้อผูกพันกับระบบย่อยของนโยบาย ซึ่งระบบย่อยถือเป็นระบบที่ส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านจากความเชื่อจนกระทั่ง

นำมาสู่แผนงานหรือนโยบายสาธารณะใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับนโยบาย (Ritter, A., Hughes, C. E., Lancaster, K. & Hoppe, R., 2018)

แม้กรอบความแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายประกอบด้วยความเชื่อหลักเชิงลึก ความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรอง แต่ความเชื่อที่ทำหน้าที่เปรียบเสมือน “กาว” ถือเป็นการ เชื่อมโยงนโยบาย ทำหน้าที่ประสานความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งมีนายหน้านโยบาย โดยเฉพาะชนชั้นนำเป็น ศูนย์กลางของความเชื่อ (Lee, K. & Jung, K., 2018) ระบบความเชื่อจึงเป็นกลไกสำคัญของการ นำมาสู่การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของนโยบายสาธารณะ โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและโอกาสการเมือง จนกระทั่งสามารถค้นหาความเชื่อที่เหมาะสม หรือดีที่สุด ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมักได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อการปรับปรุงนโยบายใหม่

กรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบายสาธารณะ

กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายได้รับความนิยมในการประยุกต์สู่การศึกษา นโยบายสาธารณะอย่างแพร่หลาย ทั้งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเทคนิควิจัยอื่น ๆ (Pierce, J. J., et al., 2022) โดยเป็นส่วนสำคัญของการออกแบบการวิจัยในลักษณะการเลือกแนวร่วมผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา (Wiley, K., et al., 2021) และเป็นกรอบการศึกษาข้ามพื้นที่และ บริบทการศึกษาที่ตระหนักต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันโยบายในฐานะเครือข่ายพันธมิตรนโยบายใน การปฏิสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Koebeler, E. A., 2019) การศึกษาจึงมีศักยภาพ การจัดการกับหน่วยการวิเคราะห์ระดับต่าง ๆ ในระบบย่อยนโยบาย ทำให้สามารถสะท้อนความ เป็นพลวัต ชีตความสามารถนโยบายและการปฏิบัตินโยบายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบย่อย

กรณีศึกษาแรกที่กล่าวถึงเป็นการศึกษาของ Shin, G. (2019) ประยุกต์กรอบแนวคิด เครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ศึกษาการยกเว้นวีซ่าภายใต้นโยบายต่างประเทศเกี่ยวกับการอพยพย้าย ถิ่นฐานในสหรัฐอเมริกา การศึกษายอมรับว่ากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายมีฐานะเป็น ทฤษฎีอธิบายการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะที่เกิดจากการแข่งขันบนพื้นฐานระบบความเชื่อ ความพึงพอใจและฉันทามติระหว่างแนวร่วม สามารถสะท้อนการปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน ระบบย่อย การนิยามสถานการณ์ ผลกระทบ รัฐธรรมนูญ ค่านิยมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีการเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลและองค์ความรู้จากอิทธิพลการถกเถียงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้นโยบายที่สำคัญ ข้อค้นพบจากการศึกษาตามกรอบ แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบายจึงสะท้อนตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระบบความเชื่อระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนสองกลุ่มต่อนโยบายยกเว้นวีซ่า

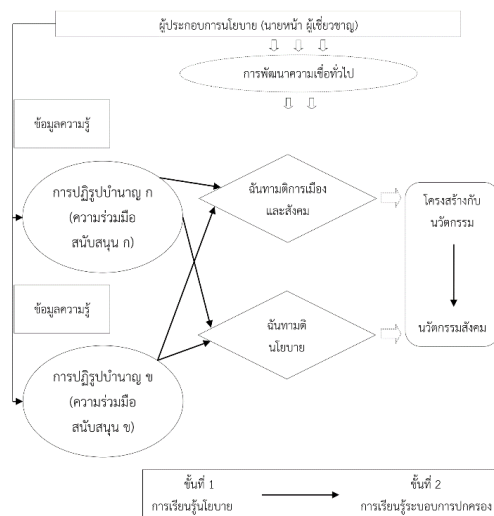
	แนวร่วมที่ตระหนักต่อความปลอดภัย	แนวร่วมที่ตระหนักต่อเศรษฐกิจ
ความเชื่อหลักเชิงลึก	- ความปลอดภัยของประชาชนและการเพิ่มความปลอดภัยในเขตแดน - มองว่านโยบายยกเว้นวีซ่าส่งผลกระทบทางลบต่อมิติการท่องเที่ยว	- การเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ - มองว่านโยบายยกเว้นวีซ่าส่งผลกระทบทางบวกต่อมิติการท่องเที่ยว
ความเชื่อหลักนโยบาย	- รัฐบาลควรเตรียมพร้อมต่อการป้องกันความปลอดภัยและควบคุมเขตแดน	- การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ
ความเชื่อรอง	- คงอัตราการเข้าประเทศต่ำและควบคุมการย้ายถิ่นฐานของชาวต่างชาติอย่างเข้มงวด - ยกเลิกการยกเว้นวีซ่าและไม่ขยายต่อ	- ภาวะเบียดเบียนน้อยที่สุดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต - ปรับปรุงระบบเพื่อตรวจสอบนักท่องเที่ยวและผู้พวยพรมถึงขยายขอบเขตการยกเว้นวีซ่า

ข้อค้นพบจากการศึกษาสะท้อนระบบความเชื่อระดับต่าง ๆ ของกลุ่มพันธมิตรเครือข่ายนโยบายที่ต่างกันนโยบายการยกเว้นวีซ่าให้แก่นักท่องเที่ยว โดยกลุ่มหนึ่งเชื่อในความปลอดภัย ในขณะที่กลุ่มหนึ่งเชื่อในการตระหนักต่อเศรษฐกิจ ความแตกต่างก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ นโยบายและนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะในอนาคต กรณีศึกษาแรกจึงสะท้อนว่ากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายมีขีดความสามารถการเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในระบบย่อยนโยบายจากอิทธิพลนายหน้านโยบายภายใต้การศึกษา โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการถกเถียงหรือการสร้างอิทธิพลการยอมรับจนนำมาสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติ

กรณีศึกษาต่อมาเป็นการศึกษาของ Lee, K. & Jung, K. (2018) ศึกษาการปฏิรูปเงินบำนาญข้าราชการในประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งพิจารณาการปฏิรูปภายใต้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย โดยเชื่อว่ากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายสามารถสะท้อนการปฏิรูปทางการเมือง ความร่วมมือทางการเมือง ฉันทามติในแต่ละระบบความเชื่อ การแข่งขันระหว่างกลุ่มความมั่นคงและการเปลี่ยนแปลงนโยบาย พฤติกรรมความสนใจ การเปลี่ยนแปลงความคิดและประสบการณ์จากข้อมูลใหม่ กระบวนการเรียนรู้ของสังคมและการเรียนรู้นโยบายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนกระทั่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมที่มีอิทธิพลต่อนโยบายการ

เสริมสร้างระบบบำนาญอย่างยั่งยืน การศึกษาของ Lee, K. & Jung, K. (2018) จึงเป็นการศึกษาที่ซับซ้อนกว่าการศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย โดย Shin, G. (2019)

การศึกษาดังกล่าวให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามภาพที่ 1 โดย Lee, K. & Jung, K. (2018) ประกอบด้วย นายหน้านโยบายหรือผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มดังกล่าวมีบทบาทพัฒนาความเชื่อทั่วไป ซึ่งเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อฉันทามติทางการเมือง สังคมและส่งผลต่อฉันทามตินโยบาย โดยฉันทามติถือว่ามีอิทธิพลต่อโครงสร้างนวัตกรรม รวมถึงบทบาทการสร้างข้อมูลความรู้ที่ส่งผลต่อแนวร่วมกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อยสองกลุ่ม อาทิ ข้อมูลความรู้ ซึ่งกลุ่มความร่วมมือถือเป็นกลุ่มที่ส่งผลต่อฉันทามติทางการเมืองและสังคม จนกระทั่งส่งผลต่อโครงสร้างนวัตกรรม โดยกระบวนการดังกล่าวถือเป็นกระบวนการเรียนรู้นโยบายและการเรียนรู้ระบบการปกครองตามลำดับ

ภาพที่ 1 กระบวนการปฏิรูปบำนาญภายใต้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายและนวัตกรรมสังคม

นอกจากนั้น Lee, K. & Jung, K. (2018) ระบุว่าการศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรก่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหา นโยบายสาธารณะ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะประธานาธิบดี กระบวนการปฏิรูป ความสัมพันธ์และสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบบำนาญในประเทศไทยได้ในลักษณะการต่อสู้หรือแข่งขันทางนโยบาย

นอกจาก 2 กรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายถูกประยุกต์สู่การศึกษาอย่างหลากหลาย Nwalie, M. I. (2019) ศึกษาการปฏิรูปภาคสาธารณสุขในประเทศไนจีเรียช่วงปี ค.ศ. 2003-2014 ศึกษาตัวแปรต่าง ๆ และกระบวนการปฏิรูป โดยการ

วิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งตระหนักต่อความเชื่อหลักนโยบาย การศึกษาพบว่ากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายสามารถนำมาสู่การประยุกต์การศึกษาการปฏิรูปนโยบายในแอฟริกาได้อย่างโดดเด่นไม่แตกต่างกับกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ Li, W. & Weible, C. M. (2021) ศึกษาวรรณกรรมกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในประเทศจีน

โดยกำหนดช่วงปีการศึกษาระหว่าง ค.ศ. 2006-2017 เพื่อพิจารณาสมมติฐานการคงอยู่และความมั่นคงในการแข่งขันนโยบาย การศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในประเทศจีนก่อให้เกิดความเข้าใจทางทฤษฎี สมมติฐาน สะท้อนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และความแตกต่างทางการปกครอง ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายเดิมที่ส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยจากโลกตะวันตก ลักษณะเด่นในการศึกษาของ Li, W. & Weible, C. M. (2021) จึงเป็นการศึกษาที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของระบบการเมืองที่ขาดสิทธิการออกเสียง โดยระบอบองค์ประกอบกระบวนการ การสนับสนุนนโยบายสาธารณะได้อย่างโดดเด่นและเป็นการศึกษาในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

นอกเหนือจากการศึกษาข้างต้นที่มีลักษณะเด่นในการศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายที่เป็นการสะท้อนความเชื่อ บริบทการเมืองและการเรียนรู้นโยบาย Lim, H. & Eun, J. (2018) ศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาการพัฒนาอย่างยั่งยืนในฐานะความกำกวม ซึ่งศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการและนักหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาความเชื่อตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา การศึกษาจึงก่อให้เกิดการสะท้อนภาพความเชื่อระดับต่าง ๆ ในประเด็นที่ศึกษา การศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายจึงมีศักยภาพในการอธิบายพฤติกรรมแนวร่วมที่มีบทบาทเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Brooks, E., 2018)

โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะภายใต้การปฏิสัมพันธ์และการแข่งขันระหว่างแนวร่วม (Weible, C. M. & Jenkins-Smith, H. C., 2016) ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะองค์กร อาทิ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ หรือมีความแตกต่างกันตามกลุ่มผู้รับได้ผลประโยชน์ อาทิ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม นักหนังสือพิมพ์ นักวิจัยและนักวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Jenkins-Smith H. & Sabatier, P., 1993) กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายจึงเป็นกรอบการศึกษาที่ถือว่าสามารถสร้างข้อมูลอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 3 ข้อค้นพบจากกรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย

กรณีศึกษา	ประเด็นศึกษา	ระบบความเชื่อ	บริบทการเมือง	แนวร่วม	ความโดดเด่น
Shin, G. (2019)	การอพยพย้ายถิ่นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา	✓	✓	✓	การสร้างข้อถกเถียง
Lee, K. & Jung, K. (2018)	การปฏิรูปการเงิน บำนาญข้าราชการในเกาหลีใต้	✓	✓	✓	ประยุกต์นวัตกรรมสังคม
Nwalie, M. I. (2019)	การปฏิรูปภาคสาธารณสุขในประเทศไนจีเรีย	✓	✓	✓	กำหนดช่วงระยะเวลาศึกษา ช่วงปี ค.ศ. 2003-2014
กรณีศึกษา	ประเด็นศึกษา	ระบบความเชื่อ	บริบทการเมือง	แนวร่วม	ความโดดเด่น
Li, W. & Weible, C. M. (2021)	การทบทวนวรรณกรรมภายใต้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในประเทศจีน	✓	✓	✓	กำหนดช่วงการศึกษา ระหว่าง ค.ศ. 2006-2017
Lim, H. & Eun, J. (2018)	การศึกษาความก้าวหน้าของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเกาหลีใต้	✓	✓	✓	การคลี่คลายโจทย์วิจัยด้วยวิธีใหม่

ความโดดเด่นของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายตามการพิจารณามุมมอง ทฤษฎีและกรณีศึกษาแสดงให้เห็นว่าเป็นกรอบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในการศึกษาระบบความเชื่อ การอธิบายบริบทการเมืองและการตระหนักต่อแนวร่วมในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันแทบทุกกรณีศึกษา โดยมีความหลากหลายประเด็นศึกษา ครอบคลุมประเด็นการอพยพย้ายถิ่นฐาน การยกเว้นวีซ่าให้นักท่องเที่ยว การปฏิรูปภาคสาธารณสุข การอธิบายความก้าวหน้าของประเด็นบางประเด็นและการศึกษาวรรณกรรมที่ใช้กรอบ

แนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย โดยศึกษาในหลายประเทศ และแต่ละกรณีศึกษาถือว่าสามารถออกแบบการศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ อาทิ การตระหนักต่อข้อถกเถียงระหว่างแนวร่วม การประยุกต์ประเด็นอื่น ๆ ภายใต้การศึกษารอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย การกำหนดช่วงเวลาการศึกษา หรือบางกรณีศึกษาตอบคำถามในปัญหาการวิจัยโดยใช้วิธีใหม่

บทสรุป

กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในมุมมองทางทฤษฎีเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ผ่านระบบความเชื่อ ซึ่งประกอบด้วยความเชื่อหลักเชิงลึก ความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรอง โดยความเชื่อแต่ละระดับมีระดับการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน กล่าวคือ ความเชื่อหลักเชิงลึกและความเชื่อหลักนโยบายถูกมองว่ายากแก่การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ในขณะที่ความเชื่อรองสามารถเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและผลประโยชน์ โดยระบบความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากระบบความเชื่อ ซึ่งถือเป็นการอธิบายปรากฏการณ์อย่างเฉพาะเจาะจงตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย การตระหนักต่อแนวร่วมนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการศึกษารอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย โดยแนวร่วมกลุ่มต่าง ๆ มักแสดงบทบาทการสนับสนุนนโยบายตามระบบความเชื่อ จึงทำให้ระบบความเชื่อกลุ่มแนวร่วมมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงนโยบาย ส่วนการศึกษารณีศึกษารอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบายสะท้อนให้เห็นว่าระบบความเชื่อ บริบทการเมืองและแนวร่วมถูกนำมาประยุกต์เพื่อศึกษาตามกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย ในขณะเดียวกันมิติการศึกษาคครอบคลุมทุกประเด็นและหลากหลายพื้นที่ นอกจากนั้นแต่ละกรณีศึกษามีการประยุกต์มุมมองอื่นเพื่อศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายได้อย่างยืดหยุ่น กรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบาย จึงได้รับการยอมรับในฐานะกรอบการศึกษาที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมอันนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายอย่างเฉพาะเจาะจง

องค์ความรู้ใหม่

การพิจารณารอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในฐานะทฤษฎีมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจกรอบแนวคิดดังกล่าว โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อหลักเชิงลึก ความเชื่อหลักนโยบายและความเชื่อรอง ประกอบกับการศึกษาในกรณีศึกษารอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบายสาธารณะ สะท้อนให้เห็นความหลากหลายของการศึกษานโยบายสาธารณะ โดยครอบคลุมทุกปัญหาสาธารณะ อาทิ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ตลอดจนเทคนิคการศึกษานโยบายสาธารณะ ความหลากหลายของการนำกรอบแนวคิด

ดังกล่าวมาประยุกต์สู่การศึกษากับมิติอื่นอย่างครอบคลุม จึงถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการเสริมสร้างเทคนิค วิธีการศึกษาและการประยุกต์แนวทางใหม่ ๆ ในการศึกษา นโยบายสาธารณะ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับเกี่ยวกับการประยุกต์เทคนิคการศึกษา

นอกจากนั้นเทคนิคการศึกษานี้เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษามุมมองทางทฤษฎีของกรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายและกรณีศึกษากรอบแนวคิดเครือข่ายพันธมิตรนโยบายในนโยบาย จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษานี้ โดยนอกจากประยุกต์ศึกษาปัญหาทางสังคมได้อย่างหลากหลาย องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาอย่างผสมผสาน ทำให้สามารถสะท้อนความแข็งแกร่งและความสามารถของกรอบแนวคิดในการศึกษานโยบายอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- Blake, K., Nahrath, S. & Ingold, K. (2020). Combining the Institutional Resource Regime (IRR) Framework with the Advocacy Coalition Framework (ACF) for a better Understanding of Environmental Governance Processes: The Case of Swiss Wind Power Policy. *Environmental Science and Policy*, 112(2), 141-154.
- Brooks, E. (2018). Using the Advocacy Coalition Framework to Understand EU Pharmaceutical Policy. *European Journal of Public Health*, 28(3), 11-14.
- Funke, N., et al. (2021). The Roles of Experts and Expert-Based Information in the Advocacy Coalition Framework: Conceptual and Empirical Considerations

- Based on the Acid Mine Drainage Case Study in Gauteng, South Africa. *Policy Studies Journal*, 49(3), 785-810.
- Henry, A. D., Ingold, K., Nohrstedt, D. & Weible, C. M. (2014). Policy Change in Comparative Contexts: Applying the Advocacy Coalition Framework Outside of Western Europe and North America. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 16(4), 299-312.
- Jenkins-Smith, H. & Sabatier, P. (1993). The Dynamics of Policy-Oriented Learning. In Sabatier, P. & Jenkins-Smith, H. C. (eds.), *Policy Change and Learning: An Advocacy Coalition Approach* (pp. 41–56). Boulder : Westview Press.
- Koebele, E. A. (2019). Integrating Collaborative Governance Theory with the Advocacy Coalition Framework. *Journal of Public Policy*, 39(1), 35-64.
- Lee, K. & Jung, K. (2018). Exploring Institutional Reform of Korean Civil Service Pension: Advocacy Coalition Framework, Policy Knowledge and Social Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 4(1), 14.
- Li, W. & Weible, C. M. (2021). China's Policy Processes and the Advocacy Coalition Framework. *Policy Studies Journal*, 49(3), 703-730.
- Lim, H. & Eun, J. (2018). Exploring Perceptions of Sustainable Development in South Korea: An Approach Based on Advocacy Coalition Framework's Belief System. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 4(4), 54.
- Nwalie, M. I. (2019). Advocacy Coalition Framework and Policy Changes in a Third-World Country. *Politics & Policy*, 47(3), 545-568.
- Pierce, J. J., et al. (2022). Common Approaches for Studying Advocacy: Review of Methods and Model Practices of the Advocacy Coalition Framework. *The Social Science Journal*, 59(1), 139-158.
- Ritter, A., Hughes, C. E., Lancaster, K. & Hoppe, R. (2018). Using the Advocacy Coalition Framework and Multiple Streams Policy Theories to Examine the Role of Evidence, Research and other Types of Knowledge in Drug Policy. *Policy Case Study*, 113(8), 1539-1547.

- Sabatier, P. A. & Jenkins-Smith, H. C. (1999). The Advocacy Coalition Framework: An Assessment. In Sabatier, P. A. (ed), *Theories of the Policy Process* (pp. 117–166). Boulder : Westview Press.
- Shin, G. (2019). The Changing U.S. Immigration Policy on the Nexus of Security and Economy: Extending Visa-Waiver Program and Advocacy-Coalition Framework. *International Journal of Public Administration*, 42(10), 855-866.
- Weible, C. M. & Jenkins-Smith, H. C. (2016). The Advocacy Coalition Framework: An Approach for the Comparative Analysis of Contentious Policy Issues. In Peters, B. G. & Zittoun, P. (eds.), *Contemporary Approaches to Public Policy: Theories, Controversies and Perspectives* (pp. 15–34). London : Palgrave Macmillan.
- Weible, C. M., Sabatier, P. A. & McQueen, K. (2009). Themes and Variations: Taking Stock of the Advocacy Coalition Framework. *Policy Studies Journal*, 37(1), 121-140.
- Wiley, K., Searing, E. A. M. & Young, S. (2021). Utility of the Advocacy Coalition Framework in a Regional Budget Crisis. *Public Policy and Administration*, 36(3), 401–426.